
IETS OVER GROETEN

door A. L. GERRITSEN.

Nu er zoovele Oostenrijksche, Hongaarsche en Duitsche kinderen in ons land zijn, hebben vele lezers van Vrij en Blij stellig allerlei eigenaardigheden bij hen opgemerkt in kleeding en gewoonten. Bij voorbeeld in de wijze van groeten. Velen hunner, zeker wel de meesten, groeten iemand met den handkus d. w. z. door den rug van zijn hand te kussen. Over de wijze waarop bij verschillende volken de menschen elkaar groeten gaan we jullie in deze bladzijden iets vertellen.

De meest gebruikelijke manier van groeten is bij ons het geven van een handdruk. Dat is al een heel oude wijze van begroeten. In een heel oud beroemd gedicht, waarin de Grieksche dichter Homerus o.a. een verhaal doet over de belegering van Troje komt een beschrijving voor van de ontmoeting van Eneas met zijn vader Anchises. En daaruit blijkt dat toen reeds het drukken van de hand in gebruik was.

Ook de Romeinen en de oude Germanen gaven elkaar een hand als ze elkaar ontmoetten evenals de Israëlieten. Bij de laatsten was het tegelijk een teeken van onderwerping en diende het tot 't bekrachtigen van een belofte. De Arabieren schudden elkaar wel zes of zevenmaal de hand.

In Afrika is een volksstam waarvan de leden bij het groeten ook elkaar de hand drukken, maar zoo dat de middenvinger van de rechterhand tegen dien van den ander hoorbaar aanklopt.

Aan den Niger grijpt men zachtens de vingers van den ander en laat ze los, terwijl men met den duim een droog geluid laat hooren. De Monbutto's groeten door een hand te geven en daarna den middenvinger te laten kraken.

In Midden-Azië heerscht algemeen de gewoonte elkaar te omhelzen. Ook in Australië. Broeders en vrienden doen daar eerst alsof ze elkaar niet kennen, naderen elkaar voetje voor

voetje en als ze vlak bij elkaar zijn volgt een omhelzing. In Frankrijk en Duitschiand is het heel gewoon dat mannen elkaar omhelzen. De oude Israëlieten schijnen dat zelden gedaan te hebben. Maar bij hen evenals bij alle Semieten was het heel gewoon elkander te kussen. De Japanneezen, hoewel ze zeer hartelijk en teeder zijn voor hun kinderen, zullen deze nooit kussen. Ze hebben daar zelfs geen woord voor. De Nieuw-Zeelanders en ook de bewoners van de Vriendschaps-eilanden drukken bij het groeten hun neuzen tegen elkander en er zijn geleerde menschen die aan deze manier van groeten de omstandigheid toeschrijven dat zoovele negervolken een platten neus hebben. Misschien is dat wat ver gezocht, maar het is een feit dat de neuzen vaak heel wat hebben te lijden. Luister maar eens, hoe een Engelsch kapitein zoo'n begroeting beschrijft. „De lippen worden tusschen de tanden teruggetrokken, de neusgaten uitgezet en de longen met lucht gevuld; dan wordt het gezicht vooruit gebracht, de neuzen komen met elkaar in aanraking en de plechtigheid eindigt met een krachtig wrijven, dat vergezeld gaat van een schreeuw of een geknor. En het wrijven is krachtiger naarmate de groet inniger is”.

Eigenlijk hadden we de drie reeds genoemde wijzen van groeten: handengeven, omhelzen en kussen in omgekeerde volgorde moeten behandelen, want de omhelzing in een vereenvoudigde, minder innigen vorm van kussen en het handengeven is op dezelfde wijze ontstaan uit het omhelzen.

Van eenigszins anderen aard is de gewoonte om bij het groeten een buiging te maken of den hoed af te nemen. Het eerste is duidelijk een bewijs van onderdanigheid, oorspronkelijk tenminste. In den bijbel lezen we nog dat een overwonnen vorst zich zoo diep voor den overwinnaar moest buigen dat deze hem den voet op den nek kon zetten, ten teeken van onderworpenheid. En al heeft het maken van een buiging veel van zijn oorspronkelijke beteekenis verloren, iets er van ligt er toch nog wel in. Wie op audiëntie gaat bij de Koningin zal 't niet in zijn hoofd krijgen op Hare Majesteit toe te loopen en Haar een hand te geven, maar wel een buiging maken.

Ook het afnemen van den hoed is een symbool van onderdanigheid en moet beschouwd worden als een overblijfsel van iets dat vroeger in omslachtiger vorm in gebruik was.

Over de verklaring van den oorsprong loopen de meeningen uiteen. Sommigen voeren het terug tot den tijd toen de menschen elkander slechts met de grootste voorzichtigheid naderden. Het ontblooten van het hoofd had dan ten doel de vredelievende bedoeling uit te drukken waarmee men tot iemand kwam. Het was als of de naderende zijn hoofd als onderpand aanbod dat hij geen kwaad in den zin had of wel een teeken van het vertrouwen dat men in hem stelde.

Anderen meenen dat het afnemen van den hoed afkomstig is uit den tijd toen het, ook bij onze Germaansche voorouders, gewoonte was dat de slaven verplicht waren kortgeknipt haar te dragen. Bij vele oude volken werd den gevangenen het haar afgeknipt als herinnering aan het krijgsgebruik om een lok haar van den verslagen vijand mee te voeren. De Indianen namen zelfs den scalp, d.i. de geheele hoofdhuid met het daarop zich bevindende hoofdhaar, mede. Alleen de vrije man mocht den vollen haardos dragen en de lijfeigene was verplicht het hoofd te ontblooten om zijn korte haar te toonen als bewijs van zijn knechtschap.

Nog anderen beweren dat het afnemen van den hoed afkomstig is van de gewoonte om ten teeken van eerbied een of meer kleedingstukken af te leggen. Toen Mozes bij het brandende braambosch kwam moest hij de schoenen van de voeten doen en blootsvoets den heiligen grond betreden. De Mohammedanen doen dat nog, als ze hun moskeeën binnengaan. Op Tahiti, aan de Goudkust en in Abessynië ontkleeden de menschen zich nu nog gedeeltelijk ten teeken van eerbied. . . .

Wat nu ook de oorsprong er van mag zijn, zeker is, dat het afnemen van den hoed een teeken van onderdanigheid is dat evenwel veel van z'n beteekenis heeft verloren, evenals het uitspreken van het woord mijnheer, dat immers eigenlijk ook de erkenning bevat dat men den ander, als zijn „heer” beschouwt.

Met dit laatste zijn we gekomen aan de uitdrukkingen, die bij het groeten gebezigd worden. Die zijn bij de verschillende volken zeer karakteristiek en staan in nauw verband met hun geaardheid, leefwijze, enz.

De Hollanders, waarvan sedert overoude tijden een groot deel de zee bevaart, vragen elkaar heel natuurlijk: hoe *vaart* u? De Duitschers, van ouds gewoon te reizen en te trekken om hun handwerk te leeren of uit te oefenen en over heel de wereld zich te verspreiden, vragen elkaar: hoe *gaat* gij? De aan uiterlijk vertoon hechtende Franschman vraagt: *Comment vous portez-vous?* d. i. hoe *houdt* gij u? terwijl de actieve, doortastende Engelschman vraagt: *how do you do?* d. i. hoe *doet* gij? De Spanjaard, wiens ideaal is een lui leven te leiden, vindt dat prettig genoeg om z'n vrienden telkens een lang leven toe te wenschen. De Chinees die van smullen houdt vraagt als hij zijn vrienden ontmoet: *is uw maag in orde?* De oude Israëlieten, die als alle herdersvolken strijd en oorlog als de grootste ramp beschouwden, wenschten elkaar: *Vrede zij ulieden.* De Romein, fier op zijn macht, begroette zijn vrienden met *Salve* d. i. wees gezond, of *Vale* d. i. wees sterk.

De gewone groet is bij de meeste volken: goeden morgen, goeden middag, goeden dag, goeden avond, meestal verkort tot: morgen, middag, dag. Opmerkelijk dat het woord avond in dien zin niet alleen gebruikt wordt. Wil men in sommige streken het: goeden avond toch verkorten dan blijft de *n*, het overblijfsel van een of goeden, behouden en zegt men: 'n avond.

De afscheidsgroet was bij ons vroeger veelal: tot weerziens, nu vervormd in: tot genoeg en d. w. z. tot het genoeg van u weer te zien. De beteekenis van het woord adieu, wordt door velen, die het gebruiken, niet meer gevoeld. Als ze die beteekenis kenden zouden ze het woord of niet willen gebruiken, of niet gedachteloos uitspreken. En toch is adieu, waarmee men z'n scheidende vrienden in Gods hoede aanbeveelt (Dieu is het Fransche woord voor God) stellig de beste groet waarmee we van elkander afscheid kunnen nemen. Maar dan zóó, dat het niet als een ijdel gebruik van den naam des Heeren kan aangemerkt worden.

Aan de wijze van groeten, die bij de oude Israëlieten gebruikelijk was, mocht wel haast een afzonderlijk stukje gewijd worden. Dat geschiedde, gelijk nu nog bij de Oosterlingen, met verbazend veel omhaal, zoodat de discipelen, om den kostbaren tijd niet te verliezen, degenen die ze op den weg ontmoetten niet moesten groeten, iets wat anders voor zeer onwillevend gold. Behalve de buigingen, soms zeven maal (Gen. 33:3) vaak ook slechts driemaal (1 Sam. 20:41) en dan nog wel heel diep, zoodat men sprak van „ter aarde buigen”, kende men ook het kussen, zelfs der voeten (Luk. 7:28) en het aanvatten van den baard. Ouderen werden door jongeren gegroet met eerbiedig opstaan. In het algemeen kan men wel zeggen dat bij de Israëlieten veel minder gedachteloos werd gegroet dan tegenwoordig. Bij hen was de groet een teeken van gemeenschap. Vandaar ook dat de apostel Johannes in een van zijn brieven zegt: „Groet niet dengene, die niet in de leer van Christus blijft, want wie hem groet wordt deelgenoot van zijn booze werken.” Op onze wijze van groeten is dat natuurlijk niet van toepassing daar ze bloot een uiting van beleefdheid is.

